

Joanna Staniś-Rzepka
Wydział Teologiczny
Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Temat pracy:

**NOWE TECHNOLOGIE INFORMACYJNE
W POSŁUDZE KATECHETYCZNEJ**

Streszczenie

W orędziu na 24. Światowy Dzień Środków Społecznego Przekazu Jan Paweł II podkreślił, iż „powinnością członków Ludu Bożego jest twórcze wykorzystywanie nowych odkryć i technologii dla dobra ludzkości i do realizacji Bożego planu wobec świata”¹.

Nieustanny rozwój technologiczny oraz dynamiczny wzrost zainteresowania nowoczesnymi technologiami wpływa nie tylko na tempo, ale także na jakość życia pod względem moralnym i duchowym. Współczesne pokolenie określane mianem *cyfrowych tubylców* funkcjonuje w wirtualnym świecie i niejednokrotnie bezkrytycznie utożsamia się z hasłami zaczerpniętymi z portali społecznościowych. Tabletowe pokolenie dzieci i młodzieży doskonale operuje nowymi aplikacjami czy urządzeniami multimedialnymi oraz funkcjonuje w cyberprzestrzeni. Koduje informacje i odbiera je, najczęściej wykorzystując do tego interaktywne media. Cyberprzestrzeń jest dla nich miejscem, w którym spędzają znaczną część swojego życia.

Powyższa charakterystyka dzieci i młodzieży skłania do refleksji i podjęcia działań, by cyberprzestrzeń stała się nowym miejscem posługi katechetycznej. Benedykt XVI w orędziu na 47. Światowy Dzień Środków Społecznego Przekazu zauważa: „Wierzący dostrzegają bowiem coraz bardziej, że jeśli Dobrej Nowiny nie będzie można poznać także w świecie cyfrowym, to może być ona nieobecna w doświadczeniu wielu osób, dla których ta przestrzeń egzystencjalna jest ważna. Świat cyfrowy nie jest światem paralelnym ani czysto

¹ Jan Paweł II, Orędzie na 24. Światowy Dzień Środków Społecznego Przekazu *Misja Kościoła w erze komputerów*, 1990, <https://www.paulus.org.pl/243,24-sdssp-jan-pawel-ii-1990> [dostęp z dnia 20.07.2019].

wirtualnym, lecz dla wielu ludzi, zwłaszcza najmłodszych, stanowi część codziennej rzeczywistości”².

Dlatego też nowe technologie informacyjne w posłudze katechetycznej to wyzwanie, przed którym stoi dziś Kościół, a w sposób szczególny ci, którzy są odpowiedzialni za głoszenie Dobrej Nowiny dzieciom i młodzieży podczas lekcji religii w szkołach oraz katechezy parafialnej.

Analiza literatury dotyczącej problematyki pracy wskazuje na jej ograniczony zakres w dziedzinie katechetyki. Stanowiło to dla autorki impuls do podjęcia badań na temat wykorzystywania nowych technologii w posłudze katechetycznej przez nauczycieli religii. Uczyniono to w odniesieniu do nauczycieli religii archidiecezji poznańskiej.

Zdecydowana większość kadry katechetycznej to osoby świeckie, dlatego też w badaniu przeprowadzonym przez autorkę niniejszej dysertacji uczestniczyli świeccy nauczyciele religii. Zgodnie z przepisami prawa oświatowego osoba nauczająca w szkole religii określana jest mianem nauczyciela religii – stąd w pracy zdecydowanie częściej będzie pojawiało się określenie nauczyciel religii niż katecheta – uznano, iż osoba ta realizuje cele i zadania wyznaczone lekcji religii przez dokumenty kościelne.

Rozprawa powstała z wykorzystaniem paradygmatu teologii pastoralnej, realizowanego na trzech etapach: kryteriologicznym³, kairolologicznym i prakseologicznym³.

Praca składa się z części teoretycznej i empirycznej. W pierwszej części, teoretycznej, dokonano analizy dokumentów kościelnych dotyczących stanowiska Kościoła wobec środków społecznego przekazu, nowych technologii oraz analizy literatury dotyczącej obszaru problematyki omawianej w pracy.

W części empirycznej postawiono pytania badawcze, zweryfikowano hipotezy badawcze. W tym celu skonstruowano kwestionariusz ankiety, wywiadu oraz arkusz obserwacji zajęć – narzędzia badawcze części empirycznej dysertacji. Na podstawie przeprowadzonych badań dokonano ich analizy. Natomiast wyniki, które stanowią opracowanie własne, zawarto w formie tabel i wykresów w rozdziałach: czwartym, piątym i szóstym.

² Benedykt XVI, Orędzie na 47. Światowy Dzień Środków Społecznego Przekazu *Portale społecznościowe: bramy prawdy i wiary, nowe przestrzenie dla ewangelizacji*, 2013, <https://www.paulus.org.pl/220,47-sdssp-benedykt-xvi-2013> [dostęp z dnia 20.07.2019].

³ Por. M. Majewski, *Metodologia katechetyki w teorii i praktyce*, Kraków 1998, s. 138-140.

Praca składa się z sześciu rozdziałów. Przeprowadzono naukową refleksję nad przygotowaniem nauczycieli religii archidiecezji poznańskiej w zakresie wykorzystywania nowych technologii informacyjnych podczas lekcji religii.

W rozdziale pierwszym przybliżono stanowisko Kościoła na temat środków społecznego przekazu, w tym także znaczenia internetu. Przedstawiono szanse i zagrożenia wynikające ze stosowania IT oraz podjęto próbę ukazania nowych technologii jako wyzwania wobec pokolenia nowego kodu kulturowego.

W rozdziale drugim skupiono się na zakresie znaczeniowym typologii kompetencji nauczyciela, a także przedstawiono, w jaki sposób nauczyciele religii archidiecezji poznańskiej przygotowani są do wykorzystywania w posłudze katechetycznej nowych technologii. Ukazano organizacyjną strukturę kształcenia nauczycieli religii zarówno w wymiarze podstawowym, jak i permanentnym w archidiecezji poznańskiej. Przedstawiono propozycje permanentnego pogłębiania kompetencji informacyjnych w ramach oferty Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli w Poznaniu.

W trzecim rozdziale zajęto się wybranymi formami i narzędziami nowych technologii na lekcjach religii. Dokonano wyjaśnienia pojęć: technologia informacyjna i technologia informatyczna oraz technologia informacyjno-komunikacyjna, zamiennie stosowanych w literaturze podejmowanej problematyki. Ukazano rolę i znaczenie dla edukacji katechetycznej narzędzi cyfrowego nauczyciela, takich jak kahoot, quizlet, quizzizz, webquest, padlet. Przedstawiono aplikacje wspierające proces uczenia i uczenia się na przykładzie learningapps czy zrób_to_sam oraz opisano wybrane strony i portale internetowe stanowiące źródła katechetyczne i pomoc dydaktyczną w nauczaniu religii.

W rozdziale czwartym metodologicznym przedstawiono cel i przedmiot badań. Określono problematykę i hipotezy badawcze. Przedstawiono metodę i techniki badawcze oraz scharakteryzowano grupę badanych.

W rozdziale piątym zaprezentowano wyniki z przeprowadzonych analiz wykorzystywania nowoczesnych technologii informacyjnych w praktyce katechetycznej. Uwzględniały one ocenę tych technologii przez nauczycieli religii archidiecezji poznańskiej. Przedstawiono dane na temat posiadanych przez nich kompetencji informacyjnych; wykorzystywania tych technologii na lekcjach religii oraz ich opinii dotyczących roli i znaczenia IT w edukacji katechetycznej.

W ostatnim, szóstym rozdziale pracy, wysunięto wnioski i postulaty dotyczące wprowadzenia lub zmodyfikowania oferty kształcenia nauczycieli religii w wymiarze podstawowym i permanentnym w zakresie wykorzystywania nowych technologii na lekcji religii oraz zagrożeń cywilizacyjnych związanych z nadmiernym i bezkrytycznym korzystaniem z internetu.

Dla przedstawienia problematyki pracy niezbędne było wykorzystanie literatury, dlatego też zestawienie bibliograficzne w dysertacji obejmuje Pismo Święte, źródła, literaturę przedmiotu, literaturę pomocniczą oraz źródła internetowe.

W aneksie do pracy dołączono kwestionariusz ankiety, wywiadu oraz arkusz obserwacji zajęć, które to narzędzia wykorzystano do badań empirycznych nad przedstawionym problemem badawczym.

Joanna Staniś-Rzepka
Wydział Teologiczny
Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Temat pracy:

NEW INFORMATION TECHNOLOGIES IN CATECHETICAL SERVICE

In his speech for the 24th World Day of Social Communication, John Paul II emphasized that "it is the duty of the members of the People of God to creatively use new discoveries and technologies for the good of the humanity and for the realization of God's plan for the world."⁴

Continuous technological development and dynamic growth of interest in modern technologies affects not only the pace, but also the quality of life in moral and spiritual terms. The modern generation, *known as digital natives*, functions in the virtual world and often uncritically identifies itself with slogans taken from social networks. The tablet generation of children and teenagers perfectly operates new applications or multimedia devices and functions in cyberspace. It encodes information and receives it most often using interactive media. For them, cyberspace is a place where they spend a large part of their lives.

The above characteristics of children and young people make us reflect and take action to make cyberspace a new place of catechetical service. Benedict XVI in his message for the 47th World Social Communications Day notes: "The believers are becoming more and more aware that if the Good News cannot be known also in the digital world, it may be absent from the experience of many people for whom this existential space is important. The digital world is not a parallel or purely virtual world, but for many people, especially the youngest, it is part of everyday reality."⁵

⁴ John Paul II, Mission of the Church in the era of computers, Speech for the 24th World Day of Social Communication, 1990.

⁵ Benedict XVI, Social Networks: Gates of Truth and Faith, New Evangelization Places, Speech for the 47th World Day of Social Communication, 2013

Therefore, new information technologies in catechetical service are a challenge facing the Church today, and especially those who are responsible for proclaiming the Good News to children and young people during religion classes in schools and parish catechesis.

The analysis of literature concerning the problem area of the study indicates its limited scope in the field of catechetics. It was an impulse for the author to undertake research on the use of new technologies in catechetical service by religion teachers. It was done in relation to the religion teachers of the Archdiocese of Poznań.

The vast majority of the catechetical staff are laymen, which is why laymen teachers of religion took part in the research conducted by the author of this dissertation. In accordance with the educational law regulations, the person teaching religion at school is defined as a religion teacher – hence term religion teacher will appear definitely more often than catechist in the study - recognizing that this person pursues the goals and tasks designated for the religion lesson by ecclesial documents.

The dissertation was created with the use of the paradigm of pastoral theology, implemented in three stages: criteriological, cairological and praxeological.⁶

The paper consists of the theoretical and empirical part. In the first, theoretical part the analysis of church documents concerning the attitude of the Church towards social media, new technologies and the literature concerning the area of problems discussed in the paper was made.

In the empirical part, research questions were posed and research hypotheses were verified. For this purpose, a questionnaire, an interview and a lesson observation sheet - research tools of the empirical part of the dissertation - were constructed. On the basis of the conducted research, their analysis was carried out. On the other hand, the results, which constitute the author's own elaboration, are included in the form of tables and charts in chapters: fourth, fifth and sixth.

The work consists of six chapters. A scientific reflection on the preparation of teachers of religion from the archdiocese of Poznań in the use of new information technologies during religion classes was carried out.

The first chapter presents the Church's position on social media, including the importance of the Internet. The opportunities and threats resulting from the use of IT were

⁶ Por. M. Majewski, *Metodologia katechetyki w teorii i praktyce*, Kraków 1998, p. 138-140.

presented and an attempt was made to show new technologies as a challenge to the generation of a new cultural code.

The second chapter describes the meaning of the typology of teacher competence, as well as how the religion teachers of the Archdiocese of Poznań are prepared to use new technologies in catechetical service. The organizational structure of education of religion teachers in both the basic and permanent dimension in the Archdiocese of Poznań was presented. Proposals for permanent improvement of information competencies within the offer of the Teacher Training Centre in Poznań were presented.

The third chapter presents selected forms and tools of new technologies in religion classes. The following terms have been clarified: information technology and information technology as well as information and communication technology used interchangeably in the literature on the subject. The role and importance for catechetical education of digital teacher tools such as kahoot, quizlet, quizzizz, webquest, padlet are shown. Applications supporting the process of learning and teaching on the example of learningapps or do-it_yourself are presented, and selected websites and portals which are catechetical sources and teaching aids in teaching religion are described.

In chapter four the aim and subject matter of the study are presented. The problems and research hypotheses were defined. The research method and techniques are presented and the group of subjects is characterized.

Chapter five presents the results of studies on the use of modern information technologies in catechetical practice in the assessment of religion teachers in the Archdiocese of Poznań. Data on their IT competences, the use of these technologies in religion classes and their opinions on the role and importance of IT in catechetical education are presented.

In the last, sixth chapter of the paper, conclusions and postulates were put forward concerning the introduction or modification of the offer of education for religion teachers in the basic and permanent dimension in the use of new technologies in religion classes and civilization threats related to excessive and uncritical use of the Internet.

In order to present the problems of the paper, it was necessary to use literature, therefore in the dissertation the bibliography includes the Holy Bible, sources, literature on the subject, auxiliary literature and Internet sources. In the annex to the paper, a questionnaire,

an interview and an observation sheet were attached, which were used for empirical research on the presented research problem.